

Emil Stanula

"Das erhaltene werk", Dionysius von
Alexandrien, wyd. W. A. Bienert,
Stuttgart 1972 : [recenzja]

Collectanea Theologica 44/2, 203

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dzących się z Reformacji była w pewnym stopniu odpowiednikiem stanowiska hierarchów w Kościele katolickim (*das „landesherrliche Kirchenregiment“*). Rozważania swoje umieszcza Mühlen na tle własnych poglądów na temat desakralizacji⁵. Twierdzi, że poprzednia ewolucja zrozumienia urzędów kościelnych następowała pod wpływem listów pasterskich, natomiast na przyszłość przewiduje rozwój koncepcji urzędu w duchu wczesnych listów Pawłowych oraz listu do Efezjan. Jednakże autor nie precyzuje form tego rozwoju, ale poprzestaje na ogólnikowym postulacie, że Kościoły muszą znaleźć nowe sposoby głoszenia wszystkim ludziom misterium zbawienia.

Choć właściwe rozwiązanie problemu posług w Kościele wydawcy traktują jako kwestię życia lub śmierci Kościołów, autorzy są bardzo powściągliwi w pozytywnych propozycjach.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

DIONYSIUS von ALEXANDRIEN, *Das erhaltene Werk*, wyd. W. A. Bienert, Stuttgart 1972, Hiersemann, s. 137 (*Bibliothek der griechischen Literatur*, t. II).

Czwarty kierownik szkoły katechetycznej i biskup Aleksandrii Dionizy odegrał wielką rolę w Kościele za czasów cesarza Decjusza i Waleriana. Niestety o jego życiu, działalności pisarskiej i duszpasterskiej posiadamy zaledwie fragmentaryczne wiadomości. Cenną jednak pozycją dla poznania tego biskupa jest drugi tom niedawno rozpoczętej niemieckiej serii przekładów pisarzy wczesnochrześcijańskich *Bibliothek der griechischen Literatur*, prezentujący we wstępie życie i działalność Dionizego, dalej przekład zachowanych fragmentów jego pism, wreszcie komentarz, wykaz źródeł i bibliografii oraz indeksy: biblijny, nazwowy i rzeczowy.

Wstęp zasługuje na uwagę ze względu na odtworzenie z fragmentarycznych wiadomości całokształtu działalności kościelnej biskupa Aleksandrii. Tłumacz W. A. Bienert, omawia we wstępie działalność Dionizego na stanowisku kierownika szkoły aleksandryjskiej, następnie na katedrze biskupiej, dalej stosunek do prześladowania Decjusza, kłopoty ze schizmą nowacjańską, milenarystyczny nastrój egipskiego chrześcijaństwa, wreszcie spór z biskupem Rzymu Dionizym, prześladowanie Waleriana i ostatnie lata biskupa Aleksandrii. Nie pomija wydawca omówienia Dionizego jako pisarza i kościelnego polityka, dalej jego sposobu uprawiania egzegezy biblijnej, jego filozoficznego wykształcenia, wreszcie teologicznego znaczenia.

Sam przekład dotyczy wszystkich fragmentów pism Dionizego, zachowanych nie tylko w języku greckim, lecz także w przekładach syryjskich i ormiańskich. Przekład obejmuje listy do różnych osób, listy na temat chrztu, pokuty wielkanocne, fragmenty rozpraw teologicznych i egzegetycznych.

Jeśli pierwszy tom serii *Bibliothek der griechischen Literatur* publikujący przekład *Wielkiej katechez* Grzegorza z Nyssy zawierał komentarz w niektórych przypadkach opracowany do rozmiarów małych rozpraw, to w omawianym tomie uwagi ograniczają się do wskazania źródeł, lakonicznych objaśnień realiów, wskazania do bibliografii. Dokładny indeks biblijno-nazwowy i zaledwie 62-hasłowy indeks rzeczowy zamykają cenną pozycję dla poznania Kościoła trzeciego wieku.

Ks. Emil Stanula CSsR, Warszawa

⁵ H. Mühlen, *Entsakralisierung. Ein epochales Schlagwort in seiner Bedeutung für die Zukunft der christlichen Kirchen*, Paderborn 1971. Por. *Collectedanea Theologica* 42(1972) z. 3, 213—214.